

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ὑπὸ

Δ. Ι. ΔΕΛΙΒΑΝΗ

Τὸ ζήτημα τῶν δαπανῶν ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν, τῶν Τραπεζῶν δηλαδή ἐκείνων αἱ ὁποῖαι δὲν πορίζονται τὰ κεφάλαια ἐκμεταλλεύσεως διὰ τῆς ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων ἢ ὁμολογιῶν, ὡς συμβαίνει μὲ τὰς ἐκδοτικὰς καὶ κτηματικὰς Τραπεζάς, δὲν ἤρχισε νὰ ἐξετάζηται ἐπισταμένως παρὰ εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἐνῶ αἱ Τράπεζαι μικρὰν ἀξίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποδίδουν εἰς τὸ ζήτημα, ἐφόσον διὰ τῶν κερδῶν τῶν κατορθῶνουν νὰ καλύπτουν ἀνέτως ὅλας τὰς δαπάνας τῶν, νὰ σχηματίζουν ἀποθεματικά, καὶ νὰ καταβάλλουν ἱκανοποιητικὰ μερίσματα εἰς τοὺς μετόχους τῶν. Ἡ ἄποψις αὕτη ἐξεδηλώθη ἅπαξ ἔτι εἰς τὰς συζητήσεις αἱ ὁποῖα ἐγένοντο τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν μετόχων τινῶν ἐκ τῶν μεγάλων ἀγγλικῶν Τραπεζῶν. Αἱ Τράπεζαι αὗται κατώρθωσαν, χάρις εἰς τὴν συντηρητικὴν τῶν πολιτικῶν, νὰ διέλθουν τὴν κρίσιν ἄνευ σοβαρῶν ζημιῶν, συνδέονται δὲ διὰ σιωπηρᾶς συμφωνίας περὶ τῶν ὄρων ὑφ' οὓς παρέχουν πιστώσεις. Οὕτω κατὰ κανόνα ὁ ἐλάχιστος τόκος ὃν ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς ὀφειλέτας τῶν εἶναι 1% ἄνω τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, ἥτοι συνήθως 5%. Βεβαίως εἰς τινὰς παρέχονται πιστώσεις ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὄρους. Οἱ καταθέται εἰς τρέχοντα λογαριασμὸν οὐδένα τόκον λαμβάνουν, ἐνῶ οἱ λοιποὶ λαμβάνουν 1/2%. Παρατηρεῖται ὅθεν μία σημαντικὴ διαφορὰ μεταξύ τῶν τόκων οὓς αἱ Τράπεζαι καταβάλλουν εἰς τοὺς καταθέτας τῶν καὶ ἐκείνων οὓς λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς ὀφειλέτας τῶν. Τὴν διαφορὰν ταύτην, ἥτις ὑπὸ τινῶν ἐν Ἀγγλίᾳ θεωρεῖται ἀδικαιολόγητος, ἀδυνατοῦν νὰ μειώσουν αἱ Τράπεζαι, ὑποστηρίζουσαι ὅτι θὰ καθίστατο ἀναγκαῖα τότε μείωσις τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἢ διακοπὴ τῆς πληρωμῆς μερισμάτων εἰς τοὺς μετόχους τῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αἱ Τράπεζαι ἐκτελοῦν πληρωμὰς, προβαίνουν εἰς ἀγοραπωλησίας τίτλων ἢ διαχειρίζονται τούτους διὰ λογαριασμὸν τῶν πελατῶν τῶν μὲ ἐλάχιστας συνήθως προμηθείας, ὑποστηρίζουσαι ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῇ ἀκριβῶς τὸ κόστος ἐκάστης παροχῆς, ἵνα ἀναλό-

γως ἐπιβαρυνθῆ. Προέχει λοιπὸν ἡ τάσις ὅπως ὅλαι αἱ δαπάναι μιᾶς Τραπεζῆς καλύπτονται διὰ τῶν κερδῶν ἐκ τῶν πιστώσεων ἃς παρέχει, ἐπιβαρυνομένων τῶν ὀφειλετῶν της χάριν ὧσων χρησιμοποιοῦν τὰς ὑπηρεσίας της. Οὕτως αἱ μεσαῖαι καὶ μικραὶ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ προσφύγουν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν χρηματαγοράν, οὐδόλως ὠφελοῦνται ἐκ τῆς πτώσεως τῶν τόκων, καὶ ὅταν ἔτι ὁ προεξοφλητικὸς τόκος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας κατέρχεται κάτω τοῦ 4%/. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἀκόμη ὀξύτερον εἰς Χώρας διαθετούσας ὀλιγώτερα κεφάλαια ἢ ἡ Ἀγγλία.

Πρὸς παραγκώνισιν τοῦ κωλύματος τούτου τῆς μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων τῶν Τραπεζῶν ἤρχισε μεταπολεμικῶς ἐν Γερμανίᾳ ζωηρὰ ἔρευνα πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου ὑπολογισμοῦ τοῦ κόστους ἐκάστης τραπεζικῆς παροχῆς. Αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἐν Ἀμερικῇ γενόμεναι ἐργασίαι δὲν εἶχον σημασίαν τινὰ διὰ τὴν Γερμανίαν, ὅπου αἱ Τράπεζαι δὲν περιορίζονται εἰς σαφῶς καθωρισμένον κύκλον ἀσχολιῶν, ὡς αἱ ἀμερικανικαὶ ἐθνικαὶ Τράπεζαι.

Πρὸς καθορισμὸν τοῦ κόστους πρέπει νὰ ὑπάρχη μία μονὰς. Τοῦτο ἀποτελεῖ σημαντικὴν δυσχέρειαν εἰς τὰς Τραπεζάς, διότι πρέπει νὰ ἐξευρεθῆ, ἐνῶ ὑπάρχει ἤδη εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὡς μονὰς ἐλήφθη εἰς τὰς περισσοτέρας περιστάσεις μία ὥρα ἐργασίας ἐνὸς μεσαίου ὑπαλλήλου, εἰς ἣν προστίθεται καὶ ποσοστὸν τῶν λεγομένων γενικῶν ἐξόδων. Περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ὅρου «γενικὰ ἔξοδα» οὐδεμία συμφωνία ὑπάρχει. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἀντίληψιν, οὗτος πρέπει νὰ εἶναι μᾶλλον στενὸς καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τὰς δαπάνας αἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἥτοι τὰ κονδύλια 1) τῆς ἀνεγέρσεως τῶν κτιρίων τῆς Τραπεζῆς μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἀποσβέσεων, 2) τῶν ἐπίπλων τῶν κεντρικῶν αἴθουσῶν, μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἀποσβέσεων, 3) τῆς συντηρήσεως κτιρίων καὶ ἐπίπλων, 4) τῆς θερμάνσεως, τοῦ φωτισμοῦ, τῶν ἀσφαλιστρῶν, καὶ τῶν φόρων οἰκοδομῶν, 5) τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων ἐκείνων οἵτινες ὑπηρετοῦν ὀλόκληρον τὴν ἐπιχείρησιν καὶ ὄχι ὠρισμένα τμήματα, π. χ. ὁ γενικὸς διευθυντής, οἱ θυρωροί, θερμασταί, ἀγγελιαφόροι, 6) τῶν διαφημίσεων τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ συνδρομῶν εἰς ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, καὶ 7) τῶν τόκων τοῦ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν χρησιμοποιουμένου ἰδίου κεφαλαίου.

Κριτήριον τῆς διανομῆς τῶν γενικῶν ἐξόδων μεταξὺ τῶν

διαφόρων τμημάτων εἶναι, διὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 1—5 κονδύλια καὶ διὰ τοὺς μισθοὺς τῶν θερμαστῶν, ὁ ὑφ' ἐκάστου τμήματος καταλαμβανόμενος χῶρος, διὰ τὸ μερίδιον τοῦ μισθοῦ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ, τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν ὀργανωτικὴν του ἀρμοδιότητα, διὰ τοὺς μισθοὺς ἀγγελιαφόρων καὶ θυρωρῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς ἕκαστον τμήμα ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων, καὶ διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ μισθοῦ καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 6—7 κονδύλια, τὰ κέρδη τῶν διαφόρων τμημάτων.

Οὕτως ἡ ἀξία μιᾶς ὥρας ἐργασίας προκύπτει ἐκ τῆς διαιρέσεως τοῦ συνολικοῦ μισθοῦ ἐνὸς ὑπαλλήλου διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὥρῶν ἃς ἐργάζεται καὶ τῆς προσθέσεως εἰς αὐτὸ τοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω κριτηρίων ἐξευρισκομένου ποσοστοῦ τῶν γενικῶν ἐξόδων. Ἡ διάρκεια πάσης ὑπηρεσίας παρεχομένης ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ὑπολογίζεται ἐπακριβῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μεθόδων τοῦ Taylor καὶ οὕτω καθίσταται δυνατὴ ἡ εἴσπραξις προμηθείας καλυπτούσης τὰ γενικὰ ἔξοδα καὶ ἀσφαλιζούσης, ἐκτὸς τῆς δαπάνης τοῦ μισθοῦ τοῦ ὑπαλλήλου, καὶ τὸ κέρδος. Πρὸς τοῦτο ὁμως πρέπει νὰ προϋπολογισθῇ εἰς ποῖον περίπου ἀριθμὸν θὰ ἀνέλθουν αἱ ὑπηρεσίαι τῶν διαφόρων κατηγοριῶν, αἵτινες θὰ ζητηθοῦν ἀπὸ τὴν Τράπεζαν, ἣτις πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της. Εἶναι γνωστὸν ὅτι μία Τράπεζα διατηρεῖ εἰς τὰ ταμεία της καὶ παρὰ τῇ Ἐκδοτικῇ Τραπεζῇ ποσὰ ἱκανὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς προβλεπομένας ἀναλήψεις καταθέσεων, ἥτοι περίπου 10 %, καὶ ὑποβάλλεται οὕτως εἰς δαπάναν, διότι στερεῖται τῶν τόκων οὓς θὰ ἐπορίζετο ἐκ τῆς τοποθετήσεως τῶν χρημάτων τούτων.

Ἡ ὡς ἄνω μέθοδος τῆς ἐξευρέσεως τῶν γενικῶν ἐξόδων μιᾶς Τραπεζῆς καὶ ἡ διανομὴ αὐτῶν μεταξὺ πάντων τῶν χρησιμοποιοῦντων τὰς ὑπηρεσίας αὐτῆς ἀνεπτύχθη μετὰ τινων παραλλαγῶν εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν ἄρθρων καὶ εἷς τινα βιβλία, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐφαρμογὴ τῶν μεθόδων τούτων ἐν Εὐρώπῃ δὲν ἦτο γνωστή, ἐνῶ ἐν Ἀμερικῇ ἔγινε ποῖα τις ἐφαρμογὴ καὶ πρὸ τοῦ 1918 π.χ. ὑπὸ τοῦ Paterson ἐν τῇ Guaranty Trust Company τῆς Νέας Ὑόρκης, ὑπολογίσαντος ποῖον ποσὸν γενικῶν ἐξόδων ἀντιστοιχεῖ εἰς ἕκαστον κατατεθειμένον δολλάριον. Οὕτω γενικὴν ἐκπληξιν προεκάλεσε τὸν Ὀκτώβριον 1931 ἄρθρον τοῦ ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Deutsche Bank Discontogesellschaft κ. Rumel, ἐκθέτοντος τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς λεπτομεροῦς ἐρεῦνης, ἣτις εἶχεν ἐπιχειρηθῇ εἰς τὴν Τράπεζαν ταύτην πρὸς καθορισμὸν

τῆς δαπάνης τῶν διαφόρων παροχῶν. Τὰς ἀνακοινώσεις ταύτας συνεπλήρωσε περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος ἔτους, διὰ μιᾶς ἐκθέσεως, ὑποβληθείσης πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἣτις ἐνεργεῖ τὴν τραπεζικὴν ἔρευναν ἐν Γερμανίᾳ. Ἐκ τούτων προκύπτει ὅτι εἰς τὴν μεγαλυτέραν γερμανικὴν Τράπεζαν ἡ διαφορὰ μεταξύ τοῦ τόκου τῶν μακροπροθέσμων καταθέσεων καὶ τοῦ τόκου ὃν ἡ Τράπεζα καρποῦται ἐκ μακροπροθέσμων πιστώσεων ἀνήρχετο εἰς 2.25% τῷ 1929 καὶ εἰς 3.25% τῷ 1933, αἱ λοιπαὶ δαπάναι τῆς Τραπεζῆς ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης, ἥτοι ποσοστὰ γενικῶν ἐξόδων, μισθῶν, φόρων κλπ., ἀναλογοῦντα ἐπὶ ἐκάστης πράξεως, ἀνήρχοντο εἰς 1.50% τῷ 1929 καὶ 1.75% τῷ 1933, ἀπομένοντος καθαροῦ κέρδους 0.75% τῷ 1929 καὶ 1.50% τῷ 1933. Ἐπὶ τῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων τῶν διδομένων εἰς τρέχοντα λογαριασμόν, ἡ ἀκαθάριστος διαφορὰ ἦν καρποῦται ἡ Τράπεζα ἀνέρχεται εἰς 2.875% τῷ 1929 καὶ τῷ 1933, ἀπομένοντος καθαροῦ κέρδους 0.75% τῷ 1929 καὶ 0.375% τῷ 1933. Ἡ ἀκαθάριστος διαφορὰ ἐπὶ προεξοφλήσεων ἀνῆλθεν εἰς 3.75% τῷ 1929 καὶ 4.70% τῷ 1933, τὸ καθαρὸν κέρδος ὅμως εἰς 0.75% τῷ 1929 καὶ 0.90% τῷ 1933. Τὰ καθαρὰ κέρδη προκύπτουν κατόπιν ἀφαιρέσεως τῶν ἀναλογούντων ποσοστῶν τῶν γενικῶν ἐξόδων, τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων, τῆς δαπάνης διατηρήσεως τῆς ρευστότητος καὶ τῶν φόρων. Γὰρ ὄχι ὑπερβολικὰ καθαρὰ κέρδη ταῦτα καταναλίσκονται εἰς τὴν δωρεὰν ἢ κάτω κόστους παροχὴν ὑπηρεσιῶν εἰς τοὺς πελάτας τῆς Τραπεζῆς. Πρὸς καταπολέμησιν τούτου ὑπεδείχθη εἰς τὴν συζήτησιν ἣτις διεξήχθη εἰς τὴν τραπεζικὴν ἔρευναν ὅπως παύσουν ὅλαι αἱ γερμανικαὶ Τράπεζαι νὰ παρέχουν ὑπὸ τοιούτους ὅρους τὰς ὑπηρεσίας. Οὕτως ἐπιδιώκεται μίᾳ μείωσις τοῦ τόκου.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Rumel ἐγκαινισθεῖσα μέθοδος εἶναι ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει πρέπει νὰ γίνουιν δεκτὰ μετὰ τινος σκεπτικισμοῦ, διότι προϋποθέτει ὄγκον συναλλαγῶν πάγιον καὶ ἐξαρτᾷ τὸ ποσὸν τῆς δαπάνης ἐκ τοῦ ποσοῦ πάσης πράξεως, ἐνῶ οὐδεμίαν συνήθως σημασίαν ἔχει διὰ τὸν χρόνον ἀπασχολήσεως τοῦ ὑπαλλήλου τὸ ποσὸν ὃπερ ἀφορᾷ μίᾳ πράξει, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἀριθμὸς τῶν πράξεων. Τοῦτο ἄλλως τε ἀναγνωρίζει αὐτὸς ὁ κ. Rumel, ἐξετάζων τὰς δαπάνας αἵτινες προκύπτουν διὰ τὰς Τραπεζὰς ἐκ τῆς διενεργείας ἀγοραπωλησιῶν τίτλων κατ' ἐντολὴν τῶν πελατῶν των. Πάντως πρόκειται περὶ μιᾶς ἀρχῆς μεγαλυτέρας συστηματοποιήσεως.

Βερολῖνον, Ἰούλιος 1934

Δ. Ι. Δελιβάνης